

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE KURUMSALLAŞMA DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ'YE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Engin DİNÇ*

Aykut KARAKAYA**

ÖZET

İşletmeler için süreklilik en önemli hedeflerden biridir. Bu amaca ulaşmada, en önemli adımlardan biri de kurumsallaşmadır. Kurumsallaşmanın önemli unsurlarından biride etkin bir bilgi sistemi kurmaktır. Bu çalışmanın amacı, muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma çabaları arasında ilişkiyi incelemektir. Çalışmada, verilerin toplanmasında anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu, muhasebe bilgi sistemi etkinliğinin ve kurumsallaşmanın algılanma düzeyinin tespitine yönelik toplam 53 sorudan oluşturulmuştur. Anket çalışması, İstanbul ve çevresinde gerçekleştirilmiş ve toplam 479 KOBİ'den cevap alınabilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, kanonik (setler arası) korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasında karşılıklı bir etkileşim olduğu ve birbirlerini tetikledikleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsallaşma, Bilgi Sistemi, Muhasebe Bilgi Sistemi

Jel Kodu: M00, M19, M49

* KTÜ İİBF İşletme Bölümü, engindinc66@gmail.com

**KTÜ İİBF İşletme Bölümü Öğretim Görevlisi

A RESEARCH FOR THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCOUNTING INFORMATION SYSTEMS AND INSTITUTIONALIZATION LEVEL

ABSTRACT

Continuity is one of the most important goals for business. In achieving this goal, institutionalization is one of the most important steps. One of the important elements of institutionalization is to establish an effective information system. The purpose of this study, it is to examine the relationship between accounting information system and institutional efforts. In this study, the survey method was used. The survey form, the effectiveness of accounting information systems and for the determination of the level of institutionalization were created from 53 questions. The survey has carried out in and around Istanbul. The survey has been answered by 479 SMEs. In evaluating the data, the canonical (between sets) correlation analysis was used. In conclusion, it has concluded that it is a mutual interaction between the institutionalization and the accounting information system

Key Words: Institutionalization, Information Systems, Accounting Information Systems

Jel Class : M00, M19, M49

1. GİRİŞ

İşletmeler açısından en önemli hedef sürekliliktir. İşletmelerin sürekliliği ise çeşitli unsurların etkisi altındadır. Bu unsurlardan biride kurumsallaşmadır. Kurumsallaşma, işletmelerin tüzel kişiliklerinin oluşması, varlıklarının sürekli kılınması, amaç uyumunun sağlanması ve kurumsal kimliğin kazanılması aşamaları sonunda oluşan bir olgudur. Bahsi geçen bu aşamaların yerine getirilebilmesi için, bilgiye ihtiyaç duyulur. Bilginin üretilmesi ise kendiliğinden oluşmaz. Bunun için, işletme içinde yaşayan bir organizasyon kurulması gerekir. İşletme içinde kurulan bu organizasyona, bilgi sistemi adı verilir. Bilgi sistemleri içinde en önemlisi muhasebe bilgi sistemidir. Dolayısı ile muhasebe bilgi sistemi, örgütün ihtiyaç duyduğu bilgiyi üretme işlevini yerine getirir. Muhasebe bilgi sisteminin iyi işlemesi, işletmenin kurumsal yapısının da pozitif yönde etkileyecektir. Kurumsallaşmanın işletmelerin sürekliliği için ne kadar önemli olduğu çok sayıda bildiri, makale ve tezle ortaya konulmaya çalışılmış ve günümüzde herkes tarafından kabul görmektedir. Yabancı ve yerli işletme bilimi literatüründeki bir takım araştırmalar, kurumsallaşma düzeyini etkileyen unsurlar üzerinde dururken, bu unsurlar içinde veri kayıt sistemini de saymaktadırlar. Bu durum, muhasebe bilgi sisteminin güvenilir bilgi üretme kapasitesinin sürekli iyileştirilmesinin işletmenin kurumsal yapısını da sürekli pozitif

yönde tetikleyeceği şeklinde algılanmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada, bu algı ele alınmış ve kurumsallaşma ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişki ele alınmıştır. Söz konusu bu ilişkide hangisinin diğerini tetiklediği sorgulanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasındaki ilişki var mıdır? Varsa, hangisi diğerini tetiklemektedir? Sorularına cevap aranmıştır.

Günümüzde, kurumsallaşmanın önemi kabul edilmekte ve bu konu çerçevesinde, iç kontrol, denetim, kurumsal yönetim, süreklilik, sürdürülebilirlik gibi konular tartışılmaktadır. Tartışılan tüm bu konuların amacı, işletmelerin kurumsallaşmalarına katkı sağlayabilmektir. Kurumsallaşma kavramının kurum kavramından türetildiği görülmektedir. Kurum kelimesi sürekliliği, sürdürülebilirliği ve ortak idealleri temsil etmektedir. İşletmelerin sadece mal ve hizmet üreten birimler olmaktan çıkıp, kuralların hakim olduğu, ortak hedefler için hep birlikte çaba gösterilen bir yapı haline gelmesi ancak kurum olabilme ile mümkündür. İşletmelerin kurum olabilmek için gerçekleştirdiği çabalara ise kurumsallaşma adı verilmektedir. Bir başka deyişle, kurumsallaşma bir süreç iken, kurumsallık bir sonuçtur. Kurumsallaşma üzerinde birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların büyük çoğunluğu, kurumsallaşmaya etki eden faktörler üzerindedir. Syeier'e göre kurumsallaşmanın sağlanmasında dört önemli özellik mevcuttur. Bunlar; süreklilik, örgüt kültürü, yenilikçilik ve profesyonelliktir (Syeier, 2006: 12). Örmeci ise, kurumsallaşmada etkili faktörleri, tüzel kişilik kazanma, süreklilik, amaç uyumu ve kurumsal kimlik olarak sıralamıştır (Örmeci, 2005: 13). Yine, Akat ve Atılgan tarafından 1992 de yapılan çalışmada, kurumsallaşmaya etki eden faktörler, lider-yönetici, eğitim faaliyetleri, örgüt yapısı, örgüt kültürü ve insana yönelik olma şeklinde sıralanmıştır. Varıcı (2007) ise yaptığı çalışmada, muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşmaya etki ettiğini tespit ederek, Akat ve Atılgan (1992) tarafından belirtilen dört unsura, bilgi sistemi unsurunu ilave etmişlerdir. Tüm çalışmaların hemen hemen üzerinde durduğu ortak nokta; örgüt kültürü, insan odaklı olma, eğitim, yönetim tarzının kurumsallaşma üzerine önemli etkilerinin olduğudur. Bu nedenle bu çalışmada, kurumsallaşmanın ölçülmesinde, işletmelerin kurum kültürü oluşturma yetenekleri, örgütlenme yetenekleri, sürekli eğitim faaliyetleri düzenleme yetenekleri, insan odaklı yaklaşım yetenekleri ve yöneticilerin yönetim yaklaşımları dikkate alınmıştır.

Kurumsallaşma sürecinin önemli unsurlarından olan bilgi sistemi, planlama, kontrol, koordinasyon, analiz ve karar verme için bilgi toplama, saklama ve yayma amacıyla birlikte çalışan ve birbiriyle ilişkili unsurlar topluluğu şeklinde tanımlanmaktadır (Şimga-Mugan ve Akman, 2000: 103). Buna göre, bir bilgi sisteminin görevi, planlama, kontrol ve karar için gerekli bilgileri toplamak, kaydetmek, dönüştürmek ve dağıtmaktır (Parlakaya ve Tekin, 2002: 676). Bilgi sistemleri kavramsal olarak yönetim bilgi sistemleri, karar destek sistemleri ve yürütüm bilgi sistemleri biçiminde sıralanabilmektedir (Çil, 2002:17). Muhasebe ise, bir ölçme değerlendirme ve iletişim niteliği taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında, muhasebenin işletme için gerekli finansal verileri toparlayan, bu verileri işletme ya da işletme dışındaki kişi ya da kurumların faydalanacağı şekilde sistemli olarak sınıflandırarak kaydeden ve saklayan, gerektiğinde bu bilgileri özet olarak raporlayan, analizler yapan ulaştığı sonuçları ilgilenen taraflara ulaşmasını sağlayan bir sistemdir. Bu açıdan bakıldığında, muhasebenin bir organizasyon olduğu, bir süreç gerektirdiği ve sistemlere dayalı olarak çalıştığı görülmektedir. Kendine has kuralları, yöntemleri ve politikaları olan belli bir sistem içinde hareket eden bir süreçtir. İşletmelerde yer alan muhasebe fonksiyonu değerlendirildiğinde, muhasebenin bir bilgi sistemi olduğu gerçeği kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yoğun bir rekabetin yaşandığı küresel dünya düzeninde işletmelerin değişen pazar koşullarına ayak uydurabilmeleri ve doğru karar alabilmeleri, bilgi kaynaklarının genişletilmesi ile mümkün olacaktır. İşletmelerin bilgi kaynaklarından en önemlisi ise Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS) dir. Muhasebe bilgi üretir. Hem işletme içi kullanıcılar için hem de işletme dışı taraflar için bilginin üretilmesi MBS sayesinde mümkün olmaktadır. Muhasebe, işletmede gerçekleşen finansal ve finansal olmayan bilgilerin kaydedilmesine, periyodik finansal tabloların hazırlanmasına, yasaların zorunlu kıldığı raporların oluşturulmasına yardım eder (Lezki ve diğ., 2012:185).

Muhasebe bilgi sistemi, üç aşamadan oluşur. Bunlar, girdi, süreç ve çıktı aşamalarıdır. **Girdi** aşamasında, işletme içi ve işletme dışı kullanıcılardan edinilen belgeler yer alır. Muhasebe belgeleri, faturaları, çekleri, senetleri, makbuzları, dekontları, irsaliyeleri, yazar kasa fişlerini ve diğer tüm parasal işlemler sonucu kazanılmış belgeleri kapsar. Sistem, belgelerden hareketle söz konusu finansal işlemleri ticari defterlerde kayıt

altına alır. Ticari defterlerin kullanıldığı aşama **kayıt süreci** aşamasıdır. Bu aşamada, belgelerden yola çıkarak işlemler önce günlük deftere kaydedilir, daha sonra günlük defterden büyük deftere aktarım yapılarak sınıflandırılır. Bu aşamanın son işlemi ise mizanların düzenlenmesiyle kontrol faaliyetinin yerine getirilmiş olmasıdır. Günlük defterden büyük deftere yapılan aktarmaların doğru olup olmadığının kontrolünü sağlamak üzere isteğe bağlı olarak aylık ve zorunlu olarak da her yılın sonunda yıllık mizanların düzenlenmesi gerekir. Sistemin son aşaması ise **çıkıtı** aşamasıdır. Muhasebe bu aşamada, işletme içi ve dışı bilgi kullanıcılarına yönelik olarak finansal bilgilerden oluşan finansal raporları hazırlayıp sunar. Söz konusu finansal raporlar, işletmenin belli bir tarihteki finansal durumu ile belli bir dönemdeki faaliyet sonucu hakkında işletme taraflarına doğru ve güvenilir bilgiler aktarır.

Muhasebe bilgi sisteminin etkin olarak çalışmasının temelinde muhasebenin ürettiği bilgilerin kaliteli olması yatmaktadır. 2002 yılında Avustralya’da Xu, H. tarafından yapılan muhasebe bilgi sisteminde bilgi kalitesini etkileyen kritik başarı faktörleri (KBF) ortaya konmuştur. Xu, H.’nin tespit ettiği faktörler; muhasebe bilgi sistemi faktörleri, bilgi kalitesi faktörleri, organizasyonel faktörler, dış faktörler ve paylaşımcılarla ilgili faktörler şeklinde beş grupta ele alınmıştır (Xu ve Diğ., 2002:285, Acar ve Özçelik, 2011:22). Bu faktörler içinde özellikle, işletmelerin kullandıkları yazılımların işlevselliğinin, bu yazılımları kullanan personelin yetkinliğinin, etkin bir raporlama sistemi, yeterli belgelendirme, etkin bir veri yönetim yaklaşımı, mümkün olduğunca fazla verinin kaydedilmesi ve saklanması, gibi faktörler muhasebe bilgi sistemi faktörleri olarak sıralanmıştır.

Sürmeli tarafından 1978 yılında yapılan çalışmada, muhasebe bilgi sisteminin unsurları, insan, haberleşme araçları, raporlar ve donanımlar şeklinde sıralanmıştır. Romney ve Steinbart’de 2003 yılında yaptığı çalışmada muhasebe bilgi sistemi unsurlarını benzer şekilde sıraladığı görülmektedir. Varıcı ise, 2007 yılında yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında, muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma ilişkisini incelemiş ve çalışmada muhasebe bilgi sisteminin unsurlarını, iyi bir hesap planı, iyi bir belgeleme sistemi, iyi bir yazılım ve donanım sistemi, yetkin personel sistemi ve etkin bir raporlama sistemi olarak ele almıştır. Dinç de 2009 yılında yaptığı çalışmada, muhasebe bilgi sistemi unsurlarını, benzer biçimde ele almıştır..

2. ARAŞTIRMA

2.1. Literatür Taraması

Muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar yabancı literatürde, 1980'li yıllarda başlayıp günümüze değin uzandığı görülmektedir. Bu yıllarda, bu konudaki ilk çalışmalardan biri, Dimaggio ve Powel tarafından 1983 ve 1991 yılındaki çalışmalarıdır. Bu çalışmalarda, yazarlar muhasebe bilgi sistemindeki değişim ile kurumsallaşma sosyolojisi arasındaki ilişki incelenmiş ve aralarında doğrusal bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yine Whitley (1999) ve Modell (2002) kurumsallaşma sosyolojisinin muhasebe bilgi sistemindeki rolünü incelemiş ve muhasebe bilgi sistemi organizasyonunda önemli etkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Collier (2001), muhasebe bilgi sistemindeki değişimin, işletmelerin kurumsallaşma ve organizasyon gücünden nasıl etkilendiğini açıklamıştır. 2003 yılında Scapens ve Jazayeri, 2005 de ise Qualtrone ve Hopper, muhasebe bilgi sistemindeki değişim ile organizasyonel değişim arasındaki ilişkiyi tartışmışlardır. Tsameny ve arkadaşları ise 2005 de yazdığı makalede, muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bütünleşmiş bir muhasebe bilgi sisteminin, yeniden inşa edilecek kurumsal organizasyonda çok önemli bir unsur olduğu sonucuna varmıştır.

Yerli literatür incelendiğinde, kurumsallaşma ve muhasebe bilgi sistemi ile ilgili çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Ancak kurumsallaşma ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların son derece az olduğu belirlenmiştir. Konu ile ilgili ilk çalışma, Ömürbek tarafından 2003 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, kurumsal kaynak planlamasında muhasebe bilgi sisteminin rolü sorgulanmış ve muhasebe bilgi sisteminin önemi üzerinde durulmuştur. Yine 2003 yılında Karacaer ve İbrahimoglu'nun yaptığı çalışmada, işletme yönetiminde muhasebe bilgi sistemi, iç kontrol ve verimlilik ilişkisi ve önemi üzerinde durulmuştur. 2006 yılında Alagöz ve arkadaşlarının yaptığı bir makale çalışmasında ise, Konya ili çevresinde mevcut KOBİ'ler üzerinde araştırma yapılmış ve muhasebe ve finansmanda bilişim sistemlerinin kullanımının örgütsel verimliliğe etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, muhasebe ve finansmanda bilişim sistemlerinin etkinleştirilmesi durumunda örgütsel verimliliğin artacağı görüşüne varılmıştır. MBS'nin kurumsallaşmaya etkisi konusunu ele alan

ilk çalışma 2007 yılında yapılmıştır. Varici tarafından 2007 yılında yapılan yüksek lisans tezinde muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma düzeyine etkisi incelenmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde gerçekleştirilen Varici'nin araştırmasında muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma düzeyi üzerine etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konuya benzer bir başka çalışma ise 2007 yılında Aysan tarafından yapılmıştır. Aysan'ın çalışmasında da muhasebe ve kurumsal yönetim ilişkisi üzerinde durulmuştur. Makale konusu ile doğrudan ilişkili bir başka çalışma ise, 2009 yılında Dinç tarafından gerçekleştirilmiştir. Dinç'in araştırmasında kurumsallaşmada muhasebe bilgi sisteminin etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, Doğu Karadeniz ve Marmara bölgelerindeki KOBİ'lerin karşılaştırılması yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma üzerinde önemli bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. 2009 yılında yapılmış bu konuya yakın çalışmalarda biride Dinç ve Abdioğlu tarafından gerçekleştirilen çalışmadır. Bu çalışmada kurumsal yönetim anlayışı ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kurumsal yönetim anlayışı ile muhasebe bilgi sistemi arasında önemli ve doğrusal bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin bir başka çalışma ise, 2012 yılında ise Hatunoğlu ve Güneş tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, kurumsal yönetim uygulamalarının muhasebe bilgi sistemi üzerinde etkisi teorik bir bakış açısı ile anlatmaya çalışılmıştır. Çalışmada kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasının muhasebe bilgi sistemine olumlu etki edeceği savı üzerinde durmuşlardır.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu başlık altında, araştırmanın amacının yanında geçerliliği ve güvenilirliği ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Bu çalışmanın amacı; KOBİ'lerdeki muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma algılamasını tespit etmek, ardından muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma algısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Literatür çalışmaları sonucunda muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik farklı zamanlarda farklı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Önceki çalışmaların tamamında bu iki kavram arasındaki ilişkiye tek yönlü olarak bakılmıştır. Bu çalışmada ise, kurumsallaşma ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişki, çift yönlü olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Bu açıdan bu araştırma diğer çalışmalarda değinilmeyen yeni bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, çalışmada kurumsallaşma ile

muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişki karşılıklı olarak incelenmiştir. Böylece, kurumsallaşma ile muhasebe bilgi sisteminin karşılıklı birbirlerine olan etkileri ele alınmıştır.

Bu çalışmanın verileri, KOBİ'lerde yüz yüze uygulanan anketlerden elde edilen bilgilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Anket formu, muhasebe bilgi sistemi etkinliğinin ve kurumsallaşmanın algılanma düzeyinin tespitine yönelik toplam 53 sorudan oluşturulmuştur. Anketteki soruların oluşturulması ve anketin yapılandırılmasında yüzey ve içerik geçerliliğinin (Şencan, 2005:743-760) sağlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ilk önce muhasebe bilgi sistemi değişkenlerinin algılanma düzeyini ortaya koymaya yönelik olan 20 değişken ve kurumsallaşmanın boyutlarının algılanma düzeyine yönelik olan 33 değişken Varıcı'nın (2007) ve Dinç'in (2009) çalışmalarından yararlanılmak suretiyle oluşturulmuştur. Muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşmanın algılanması ile ilgili sorular kapalı uçlu ve aralı ölçekte hazırlanmıştır. Muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma algısının KOBİ'lerdeki düzeyini belirlemeye yönelik olan sorular, Likert tipi beşli ölçekle (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kısmen Katılıyorum, 4: Katılıyorum ve 5: Kesinlikle Katılıyorum) biçiminde hazırlanmıştır. Anket formunda örnek kütle özelliklerini ortaya koymak için nominal ölçekte sekiz soru hazırlanmıştır. Ardından, anketin örnek kütleye uygulanmasından önce, 40 KOBİ üzerinde bir pilot çalışma yapılmış ve bu çalışma sonucunda anket formunda bazı ufak çaplı ifade değişiklikleri yapılmıştır. Bu değişikliklerin ardından son halini alan anket formu örnek kütleye uygulanmıştır.

Anket formları, İstanbul'da faaliyette bulunan imalat sanayi KOBİ'lerine uygulanmıştır. Anketlerin uygulanması yazarlar öncülüğünde oluşturulan 20 kişilik anketör grubu tarafından gerçekleştirilmiştir. Anketlerin uygulanması 2013 yılı Ocak ve Şubat aylarında yapılmıştır. Söz konusu, bu veri toplama sürecinde yaklaşık 1.500 KOBİ'yle temasa geçilmiştir. Görüşülen bu KOBİ'lerden yaklaşık 610 tanesi görüşmeyi kabul etmiş ve bunlardan 479 tanesinin anketteki soruların tamamını cevapladıkları, geriye kalan 131'inin ise soruların bir kısmını boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Bunun üzerine 479 KOBİ'den elde edilen veriler analize tabi tutulmuştur. Veri setini meydana getiren 479 anketin geri dönüş oranı yaklaşık %32 ve yeterli bir geri dönüş oranı olduğuna karar verilmiştir.

479 ankete verilen cevaplarla oluşturulan veri setinin güvenilirliği için Cronchbachn Alfa analizi uygulanmıştır. Cronchbach Alfa verilerin iç tutarlılığını ölçen matematik temelli bir güvenilirlik analizi yöntemidir (Altunışık vd., 2010:127). Bu iç tutarlılık ölçümü sonucunda; muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma sorularının tümünün Alfa değeri 0,948 çıkmıştır. Bu değer muhasebe bilgi sisteminin 20 sorusu için 0,926 ve kurumsallaşmanın 33 sorusu içinde 0,935 olarak hesaplanmıştır. Ardından, muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma soruları teori ve literatürden hareketle faktörlere ayrılmıştır. Bu ayırmada muhasebe bilgi sistemi için oluşturulan 20 soru 5 boyut ve kurumsallaşma algısının 33 sorusu da 5 boyut altında toplanmıştır. Muhasebe bilgi sistemi için oluşturulan bu 5 boyutunun Alfası 0,860 ve kurumsallaşma algısının 5 boyutunun Alfası da 0,818 bulunmuştur. Son olarak, muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşmanın 10 boyutunun Alfası 0,869 hesaplanmıştır. Bulunan Alfa değerleri tutucu davranan araştırmacıların önerdikleri iç tutarlılık için gereken minimum değer olan 0,70'den daha yüksektir (Demir ve Okan, 2009:131). Bu bulgular ışığında, çalışmanın veri setinin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Buradan, araştırma ölçeğinin güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Ankete yer alan muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşmanın 10 boyutunun yapısal geçerliliği için korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda boyutlara verilen cevapların hem yakınsak hem de ayırt edici geçerliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Korelasyon analizi çalışmanın bulguları bölümündeki Tablo 6'da sunulmuştur. Böylece, araştırma veri setinin hem geçerli hem de güvenilir olduğu ortaya konmuştur. Geçerli ve güvenilir olan muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla parametrik bir istatistiksel ilişki yöntemi olan kanonik korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Veri analizinden elde edilen bulgular aşağıdaki araştırmanın bulguları bölümünde alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Örneklemin Genel Özellikleri

Aşağıdaki Tablo 1'de örneklemini oluşturan 479 KOBİ'nin anket sorularından elde edilen genel özellikleri yer almaktadır. Tablodan cevaplayıcıların yaklaşık olarak %84'ünün erkek, % 58'inin MYO ve üstü eğitim düzeyinde, %59'unun 10 yıldan fazla iş tecrübesine sahip, % 45'inin KOBİ'nin sahibi veya ortağı ve %17'sinin de muhasebe ve

finansman müdürü olduğu görülmektedir. Ayrıca, örneklemedeki KOBİ'lerin % 20'sinin madencilik, %19'a yakınının inşaat ve %18'inin makine sanayi sektöründe faaliyet göstermektedir. KOBİ'lerin %59'unun faaliyette bulunma süresi 10 yıldan fazladır. KOBİ'lerin çalışan sayısı açısından %48'i küçük ölçekli ve geriye kalan %52'sinde orta ölçeklidir. KOBİ'lerin %57'si bir aile şirkettir.

Tablo 1: Örneklemin Genel Özellikleri (n=479)

	%		%
Cinsiyet		Sektör	
Erkek	83,7	Gıda	16,8
Kadın	16,3	Teksti	12,4
Eğitim Düzeyi		Orman ürünleri	7,1
Lise	42,3	Makine sanayi	18,1
MYO	25,5	Kimya sanayi	6,4
Üniversite	29,0	İnşaat	18,4
Lisansüstü	3,0	Madencilik	19,5
		Diğer	1,3
İş Tecrübesi		Faaliyet Süresi	
1-5 yıl arası	10,6	1-5 yıl arası	10,4
6-10 yıl arası	20,9	6-10 yıl arası	20,9
11-15 yıl arası	21,7	11-15 yıl arası	27,8
16-20 yıl arası	16,7	16-20 yıl arası	12,5
21-25 yıl arası	14,4	21-25 yıl arası	9,6
26 yıl ve daha fazla	15,7	26 yıl ve daha fazla	18,8
İşletmedeki Pozisyon		Çalışan Sayısı	
İşletme sahibi ya da ortak	44,9	1-9 arası	7,8
Genel Müdür	8,4	10-49 arası	40,2
Genel Müdür Yardımcısı	2,8	50-99 arası	33,8
Muhasebe/Finans Müdürü	16,9	100-249 arası	16,0
Pazarlama Müdürü	6,5	250 ve daha fazla	2,2
Üretim Müdürü	4,7		
Diğer	15,8	Firma Ortaklık Durumu	
		Aile Şirketi	56,9
		Aile Şirketi Değil	43,1

Cevaplayıcıların eğitim düzeyi yüksek, tecrübeli ve KOBİ'ler içerisinde ankette yer alan soruları cevaplayabilmesi için gerekli bilgilere ulaşabilir ve ulaştığı bilgileri anlayıp değerlendirebilir özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Örneklemedeki KOBİ'lerin faaliyet sürelerinin, ölçeklerinin ve ortaklık durumlarının, araştırma konusunu oluşturan muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma konuları hakkında hem algıların hem de yargıların şekillenmesine uygun oldukları söylenebilir.

3.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Algılanması

Aşağıdaki Tablo 2 muhasebe bilgi sistemi değişkenlerine göre, muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'ler tarafından nasıl algılandığını göstermektedir. Çalışmada kullanılan muhasebe bilgi sistemi unsurları 5 boyut altında toplanan toplam 20 sorudan meydana gelmektedir. Bu 5 boyut, genel olarak, Varıcı (2007) ve Dinç (2009) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Söz konusu muhasebe bilgi sistemi boyutları; raporlama sistemi, iç kontrol sistemi, belge organizasyonu, personel organizasyonu ve kayıt sistemi şeklindedir. Muhasebe bilgi sistemi ile ilgili 20 soru anket formunda bir yargı ifadesi içerecek biçimde KOBİ'lere yöneltilmiştir. Bu yargı ifadelerinin ölçeği 5'li Likert tipi ölçek biçimindedir. Verilen cevaplardan katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevaplarının sıklık sayısının toplam cevaplayıcıya oranının yüzdesi aşağıdaki Tablo 2'de görülmektedir. İlave olarak, Tablo 2'de söz konusu yüzelere göre oluşturulan 20 muhasebe bilgi sistemi unsurunun sıralaması da sunulmaktadır.

Tablo 2: Muhasebe Bilgi Sisteminin Algılanma Düzeyi (n=479)

Faktörler	Değişkenler	%	Sıra
Kayıt Sistemi	1. Muhasebede, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.	83,7	3
	2. Muhasebede yardımcı defter kullanımına önem verilmektedir	80,6	7
	3. Muhasebe defterlerine sadece sorumlu kişiler ulaşabilmektedir	85,6	2
	4. Mevcut hesapların nasıl kullanılacağı ile ilgili yönergeler hazırlanmıştır	75,5	16
Personel Sistemi	5. Muhasebede çalışanlar devamlı hizmet içi eğitim almaktadırlar	74,5	18
	6. Muhasebede çalışanların hepsi yeterli mesleki yeterliliğe sahiptir	78,7	12
	7. Muhasebede çalışanlar arasında kesin bir görev dağılımı mevcuttur	80,1	10
	8. Muhasebede çalışan eleman sayısı yeterlidir	77,4	14
Belge sistemi	9. İşletme içi bilgi akışını sağlayan belgeler yeterlidir.	80,2	9
	10. Belgeler üzerine taraflar mutlaka imza atmaktadırlar	83,3	4
	11. İşlemler hemen belgelendirilmektedir	80,5	8
	12. Belgelerin kimler tarafından hazırlanacağı bellidir.	86,6	1
Raporlama Sistemi	13. Üretim raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.	78,5	13
	14. Satış raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.	81,4	5
	15. Stok raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.	79,5	11
	16. Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır.	76,0	15
	17. Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.	74,3	19
Kontrol Sistemi	18. İşletmede kayıtları tutanlarla, kontrolünü yapan kişiler farklıdır	75,4	17
	19. Muhasebe işlemleri sıklıkla kontrolden geçirilmektedir.	80,8	6
	20. İşletme içi belgelerde mutlaka kontrol ve kayıt ile ilgili paraflar bulunur.	72,8	20

Tablo 2'ye göre muhasebe bilgi sistemi konusunda cevaplayıcıların katılımının en yüksek seviyede olduğu ilk beş değişken sırasıyla belgelerin kimler tarafından hazırlanacağını belli olması, muhasebe defterlerine sadece sorumlu kişilerin ulaşabilmesi, muhasebe

işlemlerinin günü gününe kayıtlara geçirilmesi ile belgelere mutlaka imza atılmasıdır. Cevaplayıcıları katılımının en yüksek düzeyde olduğu ikinci beş değişken ise, sırasıyla muhasebe işlemleri sıklıkla kontrolden geçirilmesi, yardımcı defter kullanımına önem verilmesi, işlemlerin hemen belgelendirilmesi, işletme içi bilgi akışını sağlayan belgelerin yeterli olması ve muhasebe çalışanları arasında kesin bir görev dağılımının mevcut olmasıdır.

Yukarıda Tablo 2’de ifade edilen 20 muhasebe bilgi sistemi değişkeni 5 boyut altında ele alınmak suretiyle aşağıda Tablo 3’de gösterilmektedir. Muhasebe bilgi sistemi boyutları kapsadığı muhasebe bilgi sistemi sorularına verilen cevapların ortalamaları alınmak suretiyle elde edilmiştir. Tablo 3’de muhasebe bilgi sisteminin bu 5 boyutunun temel istatistikî bilgileri verilmiştir. Bu bilgilere göre, muhasebe bilgi sisteminin öneminin nasıl algılandığı ve bu algıdaki bu boyutların önem sıralamaları hesaplanmıştır. Tablo 3’ün dördüncü sütununda boyutların ortalama değerlere göre yapılan sıralamaları yer almaktadır. Boyutların sıralaması sırasıyla belgeleme sistemi, kayıt sistemi, personel sistemi, kontrol sistemi ve raporlama sistemi biçimindedir. Buradan muhasebe bilgi sistemi 5 boyutunun da cevaplayıcıların tarafından ortalama olarak birbirine çok yakın algılandığı gözükmektedir. Bununla birlikte, muhasebe bilgi sisteminin algılanmasında en önemli boyutunun belgeleme sistemi ve kayıt sistemi olduğu görülmektedir. Bu sonuçların, Varici tarafından 2007 yılında gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarıyla aynı olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Muhasebe Bilgi Sistemi Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Boyutlar	Ortalama	S. Sapma	Sıra	Çarpıklık	Basıklık
Kayıt sistemi	4,15	0,67	2	-0,89	1,04
Personel sistemi	4,06	0,69	3	-0,74	0,65
Belgeleme sistemi	4,18	0,68	1	-1,01	1,00
Raporlama sistemi	4,04	0,79	5	-1,01	1,09
Kontrol sistemi	4,05	0,82	4	-0,99	0,95

Yukarıdaki, Tablo 3’ün son iki sütunundaki çarpıklık ve basıklık göstergelerinin değerleri muhasebe bilgi sistemi boyutlarının normal dağılıma sahip olup olmadığını göstermektedir. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı tanımlayıcı düzeydeki çarpıklık ve basıklık göstergelerine göre yapılmıştır. Bu iki göstergedeki çarpıklığın ve basıklığın ‘0’ olması verilerin standart normal dağılımı sağlandığını,

pozitif veya negatif olarak farklılaşmasının da standart normal dağılımdan uzaklaşmış olduğunu göstermektedir (Norusis, 1994, s.95). Burada, boyutların hem çarpıklık hem de basıklık göstergeleri değerlerinin sıfırdan uzaklıkları yaklaşık olarak +1 ve -1 civarında olduğu tespit edilmiştir. Bundan hareketle, muhasebe bilgi sistemi boyutlarının normal dağılım sağladığı söylenebilir. Böylece, muhasebe bilgi sistemi boyutlarının parametrik istatistiksel yöntemlerle analize tabi tutulmasında sakınca olmadığı görülmektedir.

3.3. Kurumsallaşmanın Algılanması

Aşağıdaki Tablo 4'e bakıldığında kurumsallaşma değişkenlerine göre, kurumsallaşmanın KOBİ'ler tarafından nasıl algılandığı görülebilmektedir. Çalışmadaki kurumsallaşma 5 boyut altında toplanan toplam 33 sorudan meydana gelmektedir. Bu 5 boyut, genel olarak, Dinç (2009) ve Varıcı (2007) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Söz konusu kurumsallaşmanın boyutları; örgüt yapısı, örgüt liderliği, eğitim sistemi, bilgi sistemi ve kurum kültürü olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmada da bu 5 boyut ele alınmış ve bu boyutlarla ilgili 33 soru hazırlanmıştır. Bu 33 soru anket formunda bir yargı ifadesi içerecek biçimde KOBİ'lere yöneltilmiştir. Bu yargı ifadelerinin ölçeği 5'li Likert tipi ölçek biçimindedir. Verilen cevaplardan katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevap sayıları toplam cevaplara oranının yüzdesi Tablo 4'de görülmektedir. Ayrıca, Tablo 4'de söz konusu yüzdelere göre oluşturulan 33 kurumsallaşma değişkeninin önem sıralaması da sunulmaktadır.

Tablo 4: Kurumsallaşmanın Algılanma Düzeyi (n=479)

Boyutlar	Değişkenler	%	Sıra
Örgüt Yapısı	1. İşletmede, tüm düzeylerde görev dağılımları yapılmıştır	84,1	6
	2. İşletmede, tüm düzeylerde yetki dağılımı yapılmıştır	80,2	9
	3. İşletmede, yetki ile birlikte sorumluluk ta verilmektedir	76,8	17
	4. İşletmede, ast üst ilişkileri tanımlanmıştır	78,7	12
	5. İşletmede, iş tanımları yapılmıştır.	80,4	8
	6. İşletmede, departmanlar arası bağımsızlık mevcuttur	82,7	7
	7. İşletmede, kurulan örgüt sisteminin etkinliği kontrol edilmektedir	72,7	22
Örgüt Liderliği	8. İşletmede, çalışanların motivasyonuna özel bir önem verilmektedir	74,9	18
	9. İşletmede, çalışanlara güven duygusu aşlamaya önem verilmektedir	78,9	11
	10. İşletmede, hizmet içi eğitim çalışmalarına önem verilmektedir	67,2	28
	11. İşletmede, başarılı elemanlara ödül sistemi bulunmaktadır	59,1	32
	12. İşletmede, müşteri memnuniyetine önem verilmektedir	89,1	3
	13. İşletmede, kaliteye önem verilmektedir	92,3	2
	14. İşletmede, güvenilirliğe önem verilmektedir	92,5	1
	15. İşletmede, kamuoyuna karşı sosyal sorumluluk duygusu mevcuttur	85,4	5
Kurum Kültürü	16. Çalışanlar, işletme için her türlü özveriye göstermektedirler	77,0	16
	17. Çalışanların inanç ve değerlerine saygı gösterilmektedir	87,1	4
	18. İşlerin yürütülmesinde, yakınlık derecesi dikkate alınmamaktadır	71,0	24
	19. Çalışanlar, yakın akrabalarından tercih edilmemektedir.	64,7	30
	20. Gelecekle ilgili stratejik planlar yapılmaktadır	78,1	13
Bilgi Sistemi	21. İşletme içinde bilgi akışını sağlamak için belgeler kullanılmaktadır	70,6	25
	22. İşletme içinde bilgi akışını sağlayan belgeleri, kimlerin düzenleyeceği bellidir	74,0	21
	23. İşletme içinde bilgi akışını sağlayan belgeleri, kimlerin imzalayacağı bellidir	80,0	10
	24. İşletme içinde, bilginin paylaşılması hızlıdır	74,7	19
	25. İşletme içinde görev tanımlamaları açık bir şekilde yapılmıştır	77,7	14
	26. İşletme içinde, istenilen bilgiye hızlı bir şekilde ulaşılmaktadır	77,5	15
	27. İşletme içinde, yapılan tüm toplantılar tutanak haline getirilmektedir	58,5	33
	28. İşletme içinde, tüm görev, yetki ve sorumluluklar yazılıdır	62,6	31
	29. İşletme içinde, finansal analizler sürekli yapılmaktadır	69,5	26
Eğitim Sistemi	30. Şirket çalışanlarının eğitim düzeylerinin yüksek olmasına önem verilir	67,0	29
	31. Şirket çalışanlarının, işletmece verilen eğitimlere katılma istekleri yüksektir	67,4	27
	32. Şirket çalışanları bilgi ve deneyim sahibidirler	72,0	23
	33. Şirket çalışanları, işletmenin sorunlarına sahip çıkma konusunda hassastır	74,1	20

Yukarıdaki Tablo 4’de kurumsallaşma ile ilgili cevaplayıcıların katılımının en yüksek seviyede olduğu ilk beş değişken sırasıyla işletmede güvenilirliğe önem verilmesi, kaliteye önem verilmesi, müşteri memnuniyetine önem verilmesi, çalışanların inanç ve değerlerine saygı gösterilmesi ile kamuoyuna karşı sosyal sorumluluk duygusudur. Buradan örneklem kapsamında bulunan KOBİ’lerde kurumsallaşma açısından en önemli kurumsallaşma boyutunun örgüt liderliği olduğu söylenebilir. Cevaplayıcıları katılımının en yüksek düzeyde olduğu ikinci beş değişken ise, sırasıyla işletmede tüm düzeylerde görev dağılımlarının yapılmış olması, departmanlar arası bağımsızlığın var olması, iş tanımlarının yapılmış olması, tüm düzeylerde yetki dağılımının yapılmış olması ve işletme içinde bilgi akışını sağlayan belgelerin kimlerin imzalarını taşıyacağına belli olmasıdır. Bu bulgu örnek kütle KOBİ’leri için kurumsallaşma açısından kurum kültürü ve örgüt yapısının ikinci derecede önemli boyutlar olduğu görülmektedir. Bu bulgular, Dinç (2009) ve Varıcı (2007) tarafından yapılan çalışmalarda sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Soruların cevaplanma düzeyine göre yapılan Tablo 4’deki sıralamalardan yola çıkılarak, kurumsallaşmanın algılanmasında en önemli boyutlarının örgüt liderliği, kurum kültürü ve örgüt yapısı olduğu görülmektedir. Örgüt liderliği, işletmeyi yönetecek güçlü bir liderin kurumsallaşma üzerine etkisi olduğunu anlatır. İdeal bir lider, geleceği görebilen, belirsizlik ve riskli ortamlarda sağduyulu planlar yapabilen, en zor durumlarda bile etrafına moral ve güven aşılayan, adil davranabilen, ahlak ve ilke sahibi kişi olarak tanımlanabilir (Doğan, 1998:158). Kurum kültürü ise, işletmedeki tüm çalışan ve yönetici kademelerindeki kişilerin aynı hedef etrafında birleşmeleri ve aynı duyguyu paylaşmalarıdır. 2002 yılında Baykal tarafından yapılan çalışmada, kurum kültürünün işletmelerin yaşamlarının devam ettirmesinde önemli bir yeri olduğu üzerinde durmaktadır. Örgüt yapısı, işletme içinde görevlerin dağılımı, iş tanımlarının yapılması, yetki ve sorumluluk dağıtımları, iş akış süreçlerinin belirlenmesi gibi kararlardan oluşur. İyi bir örgüt yapısına sahip işletmelerin kurumsallaşma yolunda daha hızlı ilerlediği kabul görmüş bir gerçektir.

Yukarıda Tablo 4’de ifade edilen 33 kurumsallaşma değişkeni 5 boyut altında ele alınmak suretiyle aşağıda Tablo 5’de gösterilmektedir. Kurumsallaşma boyutları kapsadığı kurumsallaşma sorularına verilen

cevapların ortalamaları alınmak suretiyle elde edilmiştir. Tablo 5’de kurumsallaşmanın bu 5 boyutunun temel istatistiksel bilgileri verilmiştir. Bu bilgilere göre, kurumsallaşmanın nasıl algılandığı ve bu algıdaki söz konusu 5 boyutun önem sıralamaları hesaplanmıştır. Tablo 5’in dördüncü sütununda boyutların ortalama değerlere göre yapılan sıralamaları yer almaktadır. Kurumsallaşma boyutlarının sıralaması sırasıyla örgüt liderliği, kurum kültürü, örgüt yapısı, bilgi sistemi ve eğitim sistemi biçimindedir. Buradan kurumsallaşma açısından örgüt liderliği ve kurum kültürünün diğer boyutlara kıyasla cevaplayıcıların daha yüksek önem attıkları ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, örnekleme yer alan KOBİ’ler açısından kurumsallaşmanın algılanmasında örgüt liderliği ve kurum kültürü daha önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Kurumsallaşma Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Boyutlar	Ortalama	S. Sapma	Sıra	Çarpıklık	Basıklık
Örgüt Yapısı	3,97	0,65	3	-0,59	0,64
Örgüt Liderliği	4,17	0,58	1	-0,95	1,09
Kurum Kültürü	4,02	0,65	2	-0,82	1,04
Bilgi Sistemi	3,96	0,69	4	-0,84	0,97
Eğitim Sistemi	3,89	0,75	5	-0,42	-0,08

Yukarıdaki, Tablo 5’den kurumsallaşma boyutlarının hem çarpıklık hem de basıklık değerlerinin sıfırdan uzaklıklarının yaklaşık olarak +1 ve -1 civarında olduğu görülmektedir. Bundan hareketle, kurumsallaşma boyutlarının normal dağılım sağladığı ve kurumsallaşma algısını ifade eden bu boyutların parametrik istatistiksel yöntemlerde analize tabi tutulmasında sakınca olmadığı söylenebilir.

3.4. Muhasebe Bilgi Sistemi ve Kurumsallaşma Boyutlarının Korelasyonu

Çalışmada, örnek kitle KOBİ’lerinde muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma boyutları arasındaki ilişkinin ortaya konmasında öncelikle korelasyon analizi yapılmaktadır. Dolayısıyla, muhasebe bilgi sistemi boyutlarının kendi aralarındaki, kurumsallaşma boyutlarının kendi aralarındaki ve muhasebe bilgi sistemi boyutları ile kurumsallaşma boyutları arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmaktadır. Hesaplamalar sonunda söz konusu tüm boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları aşağıdaki Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6: Muhasebe Bilgi Sistemi ve Kurumsallaşma Boyutlarının Korelasyon Katsayıları

	KS	PS	BES	RS	KS	ÖY	ÖL	KK	BİS
Kayıt Sistemi (KS)	1								
Personel Sistemi (PS)	0.58*	1							
Belgeleme Sistemi (BES)	0.55*	0.57*	1						
Raporlama Sistemi (RS)	0.56*	0.61*	0.58*	1					
Kontrol Sistemi (KS)	0.54*	0.51*	0.55*	0.65*	1				
Örgüt Yapısı (ÖY)	0.38*	0.45*	0.43*	0.40*	0.48*	1			
Örgüt Liderliği (ÖL)	0.32*	0.38*	0.40*	0.33*	0.47*	0.56*	1		
Kurum Kültürü (KK)	0.36*	0.32*	0.39*	0.26*	0.44*	0.49*	0.49*	1	
Bilgi Sistemi (BİS)	0.35*	0.40*	0.43*	0.46*	0.51*	0.55*	0.45*	0.47*	1
Eğitim Sistemi (ES)	0.33*	0.29*	0.32*	0.31*	0.49*	0.52*	0.44*	0.44*	0.54*

*0.05 ve **0.01 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 6'da muhasebe bilgi sistemi boyutlarının kendi aralarındaki korelasyonlarının pozitif olduğu ve 0,01 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca, kurumsallaşma boyutlarının kendi aralarındaki korelasyonlarının pozitif olduğu ve 0,01 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan önemli olduğu hesaplanmıştır. Son olarak, muhasebe bilgi sistemi boyutları ile kurumsallaşma boyutları arasındaki korelasyonların da pozitif ve 0,01 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan önemli olduğu bulunmuştur. Bu verilere göre, örneklemdaki KOBİ'lerin muhasebe bilgi sistemi boyutlarını algılama biçiminde yüksek düzeyde benzerliğin varlığı söz konusudur. Aynı sonuç, hem kurumsallaşma boyutlarının kendi aralarındaki hem de muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma

boyutlarının KOBİ'ler tarafından algılanmasının benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bununla birlikte, bu benzerlik seviyelerinin düzeyi daha sonradan yapılacak analizlerde yüksek çoklu doğrusal bağıntıya neden olacak kadar büyük bulunmamıştır.

3.5. Muhasebe Bilgi Sistemi ve Kurumsallaşma İlişkisi

Çalışmanın bu bölümünde muhasebe bilgi sisteminin 5 boyutu ile kurumsallaşmanın 5 boyutu arasındaki ilişki ortaya konmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma beşer adet değişkenden oluşan birer değişkenler kümesi olduğundan aşağıda ifade edildiği üzere buradaki doğrusal ilişkinin elde edilmesinde kanonik (setler arası) korelasyon analizi kullanılmaktadır. İstatistikte değişkenler arasındaki doğrusal ilişkiyi ölçmek için korelasyon analizinden yararlanır. Eğer değişkenler arasındaki ilişkide bir takım değişkenlerin etkisi kontrol altına alınıp, diğer değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmek istendiğinde kısmi korelasyon analizine başvurulur (Sungur, 2005). Ancak bir ana kütlede çekilmiş çok değişkenli iki veya daha fazla değişken kümesi arasındaki doğrusal ilişkiler basit veya kısmi korelasyon analiziyle ortaya konamaz (Tatlıdil, 1996). Bu durumda, iki ve daha fazla değişken içeren iki ayrı değişkenler kümesi arasındaki doğrusal ilişkinin belirlenmesi amacıyla kanonik korelasyon analizi uygulanır (Özdamar, 1999). Bu çalışmada kanonik korelasyon analizinin uygulanmasındaki amaç setler arası korelasyona en çok katkıda bulunan her iki setteki değişkenlerin ortaya konması ve setler arasındaki korelasyonu en büyük yapan doğrusal kombinasyonların belirlenmesidir.

Kanonik korelasyon analizinde, ilk olarak her bir kümedeki değişkenlerin maksimum korelasyonlu ve birim varyanslı bileşim çiftleri bulunarak, ikinci doğrusal bileşim çifti elde edilerek bu işleme devam edilir. Kanonik korelasyon analizi, çoklu regresyon analizinin özel bir halidir (Özçomak ve Demirci, 2010:262). Çoklu regresyon analizi, bir metrik bağımlı değişkenin değerini bir bağımsız değişkenler kümesinin doğrusal fonksiyonundan tahmin eder. Kanonik korelasyon ise, çoklu bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmayı kolaylaştıran çok değişkenli istatistiksel bir analizdir. Değişken sayısının ikiden fazla olması durumunda ise bir değişkenin diğer değişkenlerle olan ilişkisi kısmi ilişki katsayısından yararlanılarak araştırılır. En gelişmiş ilişki analizi olan kanonik korelasyon analizinde, çok boyutlu kitleden

çekilen iki ya da daha fazla değişken kümesi arasındaki ilişkiyle ilgilenilmektedir (Johnson ve Wichern, 1992; Tabashnick,1996).

Kanonik korelasyon analizinde incelenen değişken kümeleri arasında bağımlı ve bağımsız biçiminde bir ilişki varsa, kanonik korelasyon analizi bağımlı ve bağımsız değişken kümeleri arasındaki ilişkiyi maksimum kılacak en uygun yapıyı belirlemektedir (Albayrak, 2005). Kanonik korelasyon analizinde değişken kümeleri arasında ilişkinin bağımlı ve bağımsız biçiminde olmaması her hangi bir sorun yaratmadan, bir değişken kümesindeki değişkenler ile diğer değişken kümesindeki değişkenlerin doğrusal kombinasyonları alınarak, bunlar arasındaki korelasyon da hesaplanabilir (Hair vd., 1998).

Kanonik korelasyon analizi ile her iki değişken kümesi için de yer alan değişkenlerin doğrusal kombinasyonlarından yeni değişkenler elde edilir ve bu yeni değişkenler arasındaki korelasyonun maksimum olması amaçlanır. Elde edilen yeni değişkenlere kanonik değişkenler, bunlar arasındaki korelasyonlara da kanonik korelasyonlar denir (Keskin, Kor ve Başpınar, 2005). Kanonik korelasyon analizi ile iki değişken kümesinin doğrusal fonksiyonları arasındaki en yüksek korelasyonlar bulunabilir. Bu yöntemde, ilk olarak her bir kümedeki değişkenlerin maksimum korelasyonlu ve birim varyanslı bileşim çiftleri bulunur, daha sonra ikinci doğrusal bileşim çifti elde edilerek bu işleme devam edilir (Oktay ve Çınar, 2002).

Öncelikle muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma boyutlarının doğrusallık, normal dağılım ve çoklu doğrusal bağlantı açısından değerlendirildikten sonra kanonik korelasyon analizine geçilmiştir. Kurumsallaşma ve muhasebe bilgi sistemi boyutlarının daha önce normal dağılım sağladığı ve aralarındaki ilişkinin doğrusal olduğu ifade edilmişti. Aşağıdaki Tablo 7’de kurumsallaşma boyutları ve muhasebe bilgi sistemi boyutlarının çoklu doğrusal bağlantı bulguları yer almaktadır. Varyans Şişirme Faktörünün (VIF) 10’nun üzerinde ve Toleransın da 0,10’un altında çıkması halinde değişkenler arasında yüksek çoklu doğrusal bağlantı sorununun bulunduğu yaygın biçimde kabul edilmektedir (Gujarati, 1995:328; Green, 2003:57). Dolayısıyla, Varyans Şişirme Faktörü 10’un altında ve Toleransı da 0,10’un üzerinde olan değişkenler arasındaki çoklu doğrusal bağlantı tahminlerde sorun oluşturmadığı kabul edilmektedir. Çalışmanın değişkenleri arasındaki çoklu doğrusal bağlantı bu ölçüte göre değerlendirilecektir. Tablo 7’deki

çalışmanın değişkenleri olan muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma boyutlarının Tolerans ve Varyans şişirme faktörü göstergelerine bakıldığında, ilgili değişkenler arasında yüksek çoklu doğrusal bağlantı sorununun olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, kurumsallaşma ve muhasebe bilgi sistemi boyutlarının kanonik korelasyon analizine tabi tutulmasında çoklu doğrusal bağlantı açısından bir sakınca bulunmamaktadır.

Tablo 7: Değişkenlerin Çoklu Doğrusal Bağlantı Testi

Değişkenler	Tolerans	Varyans Şişirme Faktörü
Kayıt Sistemi (KS)	0.689	1.451
Personel Sistemi(PS)	0.681	1.468
Belgeleme Sistemi (BES)	0.680	1.470
Raporlama Sistemi (RS)	0.578	1.732
Kontrol Sistemi (KS)	0.681	1.469
Örgüt Yapısı (ÖY)	0.771	1.297
Örgüt Liderliği (ÖL)	0.718	1.392
Kurum Kültürü (KK)	0.788	1.269
Bilgi Sistemi (BİS)	0.792	1.261
Eğitim Sistemi (ES)	0.708	1.412

Bu aşamada, kurumsallaşma ve muhasebe bilgi sistemi boyutlarına kanonik korelasyon analizinin uygulamasına geçilebilir. Tablo 8’de muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma değişken kümelerinden beş kanonik değişken çifti ve bunlar arasında beş kanonik korelasyon katsayısı elde edilmiştir. Kanonik korelasyon katsayılarının anlamlılık testlerinden Wilk’s Lamda değerlerini kullanarak Ki-kare değerlerine bakıldığında, sadece birinci ve ikinci kanonik değişken çifti arasından hesaplanan birinci (0,659) ve ikinci (0,337) kanonik korelasyon katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0.01$). Diğer kanonik değişken çiftleri arasında hesaplanan kanonik korelasyon katsayılarının ise istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 8: Kanonik Değişkenlerin Temel İstatistikleri

Kanonik Değişkenler	Kanonik Korelasyonlar	Öz Değerler	Ki-kare	sd	p	Wilk’s Lamda
1	0,659	0,434	393,313	25	0,000	0,435
2	0,337	0,114	66,889	16	0,000	0,868
3	0,113	0,013	7,890	9	0,545	0,983
4	0,061	0,004	1,832	4	0,767	0,996
5	0,031	0,001	0,031	1	0,861	0,999

Tablo 8’deki istatistiksel olarak anlamlı olan iki kanonik değişken çiftlerinin orijinal değişkenler olan muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma boyutlarıyla korelasyonu sırasıyla 0,659 ve 0,337’dir. Kanonik değişken çiftlerinin muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma

boyutlarıyla görülen toplam değişimi ne derece açıklanabildiği öz değerlere bakılarak belirlenebilir. Tablodaki kanonik değişken çiftinin korelasyon katsayısının karesi ilgili kanonik değişkeninin öz değerini vermektedir. Öz değerlere bakılarak, elde edilen kanonik değişken çiftlerinin kendi içerisinde görülen farklılıkları ve oluşturulan yeni modeller tarafından orijinal değişkenlerde görülen toplam değişimi ne derece açıklanabildiği belirlenmektedir. Muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma boyutlarındaki toplam değişimin % 43,4' ünü hesaplanan birinci kanonik değişken çifti ile izah edilebilmektedir. Toplam değişimin % 11,4' ünü de hesaplanan ikinci kanonik değişken çifti tarafından açıklanabilmektedir. Öz değerlerin en büyükten en küçüğe doğru azalan sırada ve birinci öz değer en yüksek olduğu görülmektedir. Fakat bu noktadan sonra hızlı bir düşüş olduğu, üçüncü, dördüncü ve beşinci kanonik değişkenler tarafından, muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma boyutlarında görülen toplam değişimin çok düşük düzeylerde açıklanabildiği görülmektedir.

Aşağıda Tablo 9'da istatistiksel olarak anlamlı olan iki kanonik değişken çiftine ait standartlaştırılmış kanonik katsayılar ve kanonik değişkenler ile kendi kümeleri içerisinde yer alan orijinal değişkenler arasındaki kanonik yükler (ağırlıklar) görülmektedir.

Tablo 9: Kanonik Değişkenlerin Yükleri ve Katsayıları

Orijinal Değişkenler	Kanonik Yükler		Kanonik Katsayılar	
	1. Kanonik Değişken	2. Kanonik Değişken	1. Kanonik Değişken	2. Kanonik Değişken
Kayıt Sistemi (KS)	0,766	0,353	0,298	0,222
Personel Sistemi (PS)	0,867	0,344	0,541	0,218
Belgeleme Sistemi (BES)	0,812	0,499	0,508	0,936
Raporlama Sistemi (RS)	0,738	0,395	0,235	0,682
Kontrol Sistemi (KS)	0,921	0,362	0,632	0,717
Örgüt Yapısı (ÖY)	0,831	0,012	0,461	0,128
Örgüt Liderliği (ÖL)	0,784	0,360	0,329	0,400
Kurum Kültürü (KK)	0,751	0,713	0,212	0,902
Bilgi Sistemi (BİS)	0,877	0,308	0,582	0,630
Eğitim Sistemi (ES)	0,764	0,115	0,235	0,192

Kanonik değişken çiftlerinin standartlaştırılmış kanonik katsayıları, muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma değişkenleri kanonik değişkenin tanımlanmasındaki standart ağırlıklarını temsil etmektedir. Standart katsayılar çoklu regresyon analizindeki standartlaştırılmış regresyon katsayılarına benzemekte ve yorumlanması da benzer biçimde yapılmaktadır (Albayrak, 2005). Standart katsayıları

mutlak değer olarak en yüksek olan değişken kanonik değişkenin belirlenmesinde en yüksek ağırlığa veya öneme sahip olmaktadır. Böylece, birinci kanonik değişken çiftinde muhasebe bilgi sistemi boyutlarından ağırlığı en yüksek olanın Kontrol Sistemidir. Aynı şekilde kurumsallaşma boyutlarından ağırlığı en yüksek olanı da Kurumsal Bilgi Sistemidir. İkinci kanonik değişken çifti için ise, muhasebe bilgi sistemi boyutlarından ağırlığı en yüksek olanının Belgeleme Sistemi ve kurumsallaşma boyutlarında ağırlığı en yüksek olanı da Kurum Kültürüdür.

Kanonik değişken çiftlerinin muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma değişkenleri arasındaki ilişkilerinin düzeyini belirlemek amacıyla kanonik değişkenlerin yüklerine bakılması gerekmektedir. Değişkenlerin kanonik yükleri ise, muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma değişkenlerinin değişken kümesi içerisinde yer aldıkları kanonik değişkenle aralarındaki korelasyon katsayısını vermektedir. Kanonik yükü yüksek olan muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma değişkeni ile kanonik değişken arasındaki ilişki büyük olmaktadır. Kanonik yüklerinden hareketle, birinci kanonik değişken çiftinde muhasebe bilgi sistemi boyutlarından en önemli olanın Kontrol Sistemi ve kurumsallaşma boyutlarında en önemli olanın da Kurumsal Bilgi Sistemi olduğu elde edilmiştir. İkinci kanonik değişken çifti için ise, muhasebe bilgi sistemi boyutlarından en önemli olanının Belgeleme Sistemi ve kurumsallaşma boyutlarında en önemli olanının da Kurum Kültürü olduğu bulunmuştur. Bu bulgular ışığında, birinci kanonik değişken çifti Kontrol Sistemi ve Kurumsal Bilgi Sistemi değişkeni olarak adlandırılabilir. İkinci kanonik değişken çiftinin ise, Belgeleme Sistemi ve Kurum Kültürü değişkeni olarak adlandırılması uygun olacaktır. Teoride, muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşmaya ve kurumsallaşmanın da muhasebe bilgi sistemine olan etkileri pozitif olduğu yönündedir. Elde edilen iki kanonik değişken çiftlerinde de teorideki gibi muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşmaya ve kurumsallaşmanın da muhasebe bilgi sistemine olan etkilerini gösteren standartlaştırılmış katsayıların pozitifdir.

Kurumsallaşma ve muhasebe bilgi sistemi değişken kümelerindeki toplam değişimlerin kanonik değişken çiftleri tarafından ne kadarının açıklanabildiği açıklanan varyans ve gereksizlik katsayısı sonuçları aşağıdaki Tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 10: Kanonik Değişkenlerin Toplam Değişimi Açıklama Düzeyleri

Kanonik Değişkenler	Muhasebe Bilgi Sistemi		Kurumsallaşma	
	Açıklanan Varyans	Gereksizlik Katsayısı	Açıklanan Varyans	Gereksizlik Katsayısı
1	0.678	0.295	0,644	0,279
2	0.156	0.018	0,149	0,017
Toplam	0,834	0,313	0,793	0,296

Kanonik korelasyonun kurumsallaşma ve muhasebe bilgi sistemi faktörlerindeki değişimi açıklama düzeyi Tablo 6'da raporlanan muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma değişkenleri arasındaki ikili korelasyonlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Birinci kanonik korelasyon çiftinin muhasebe bilgi sistemindeki toplam değişimin %67,8'ini ve kurumsallaşmadaki toplam değişimin de %64,4'ünü açıklayabildiği ortaya çıkmaktadır. İkinci kanonik değişken çiftinin ise, muhasebe bilgi sistemindeki toplam değişimin %15,6'sını ve kurumsallaşmadaki toplam değişimin de %14,9'unu açıklayabildiği görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bulunan, iki kanonik değişken çiftinin açıklandığı toplam varyans muhasebe bilgi sistemi için %83,4 ve kurumsallaşma için de %79,3 seviyesindedir. Dolayısıyla, her iki kanonik değişken çiftlerinin muhasebe bilgi sistemini ve kurumsallaşmayı yüksek düzeyde açıkladığı söylenebilir.

İki kanonik değişken çiftinin her ikisinde de hem muhasebe bilgi sistemi hem de kurumsallaşma değişkenleri temsil edilmektedir. Değişken kümeleri olan muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşmadan birinin diğerindeki değişimi hangi düzeyde açıkladığı tespit edilmelidir. Bunun için kanonik değişken çiftlerinin gereksizlik ölçüsüne (redundancy measures) bakılmalıdır (Sharma, 1996). Her iki kanonik değişken çiftinin Tablo 10'daki gereksizlik ölçüsüne bakıldığında, muhasebe bilgi sistemi birinci kanonik değişkeninin kurumsallaşmadaki toplam değişimin %27,9'unu ve kurumsallaşma birinci kanonik değişkeninin muhasebe bilgi sistemindeki toplam değişimin %29,5'ini açıklayabildiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, muhasebe bilgi sistemi ikinci kanonik değişkeninin kurumsallaşmadaki toplam değişimin %1,7'sini ve kurumsallaşma ikinci kanonik değişkeninin de muhasebe bilgi sistemindeki toplam değişimin %1,8'ini açıklama gücüne sahip olduğu tespit edilmektedir. Böylece, toplam olarak muhasebe bilgi sistemi kanonik değişkeninin kurumsallaşmadaki toplam değişimin %29,6'sını ve kurumsallaşma

kanonik değişkeninin de muhasebe bilgi sistemindeki toplam değişimin %31,3'ünü açıkladığı görülmektedir.

Teoride, muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşmaya ve kurumsallaşmanın da muhasebe bilgi sistemine olan etkileri pozitif olduğu yönündedir. Elde edilen iki kanonik değişken çiftlerinde de teorideki gibi muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşmaya ve kurumsallaşmanın da muhasebe bilgi sistemine olan etkilerini gösteren standartlaştırılmış katsayıların pozitif bulunmasının yanında birbirlerini açıklama düzeyleri de %30 seviyesindedir. Buradan muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasında iki yönlü ve orta derece bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu bulgu teoriyle uyumlu bir sonuç olarak, işletmelerin sürdürülebilirliği açısından muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşmanın birbirini besleyip, tetiklediğini ortaya koymaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancı literatürde, muhasebe bilgi sisteminin etkinliğinin kurumsallaşmaya olumlu yönde katkı sağladığı, kurumsallaşmanın da muhasebe bilgi sisteminin etkinliğine katkı sağladığı yönünde çok sayıda çalışma mevcuttur. Ancak, yerli literatürde bu konudaki çalışmalar son derece azdır. Ayrıca, mevcut çalışmaların tamamı bilgi sistemlerinin kurumsal teori üzerinde etkisini incelemeye yöneliktir. Mevcut çalışma ise literatürdeki bu sonuçlarla paralel sonuçlar ortaya koymuş bunun yanında yeni bir bakış açısıyla, muhasebe ile kurumsallaşma arasındaki ilişkiyi karşılıklı olarak incelemiştir. Araştırma sonucunda, muhasebe bilgi sisteminin etkinliğinin kurumsallaşma düzeyini olumlu etkilediği, aynı zamanda da olumlu etkilenen kurumsal sürecin muhasebe bilgi sistemini de olumlu yönde tetiklediği görülmektedir. Bir başka ifade ile muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma düzeyi arasında spiral bir döngünün mevcut olduğunu söylemek mümkündür. Spiral bir döngü şeklinde çalıştığı anlaşılan bu iki sürecin, birbirini tetikleyerek işletmelerin sürekliliğinde önemli bir unsur haline geldikleri görülmektedir. Spiral döngü halinde çalışan bu iki sürecin, herhangi bir sebeple, etkinliğinin azalması halinde, işletmenin sürekliliğinin tehlikeye düşeceğini söylemek mümkündür. Bu durumda, işletmelerin kurumsallaşmak için sadece kurumsal yönetim anlayışını benimsemeleri yetmeyecektir. Aynı zamanda, muhasebe bilgi sistemlerini yenileyerek günün şartlarına cevap verecek hale getirmeleri ve muhasebe bilgi sistemini bütünlüğe hale dönüştürerek finansal bilgilerin etkin bir

şekilde üretilmesini sağlamaları gerekir. Böylelikle, işletme yönetimi zamanında ve doğru kararlar verebilme kabiliyetini artırabilir.

Çalışmayla ortaya konan bulguların değerlendirilmesinde veri setinin KOBİ'lerden ve sınırlı bir zaman diliminde sağlandığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bulgular örneklem çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bunun yanında, çalışmayla muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma arasında karşılıklı ve önemli bir ilişkinin varlığı ortaya konmuştur. Bu ilişkide öne çıkan unsurlar muhasebe bilgi sisteminde 'belgeleme sistemi' ve 'kontrol sistemi' ile kurumsallaşmada 'bilgi sistemi' ve 'kurumsal kültür'dür. Dolayısıyla, bu dört unsur arasındaki ilişki muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma arasındaki olumlu tetiklemeyi beslemekte olduğu ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

Acar, Durmuş ve Hakan Özçelik (2011). “Muhasebe Bilgi Kalitesini Etkileyen Kritik Başarı Faktörleri”; Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak/2011, s: 10-23

Akat, İlter ve Turan Atılgan, (1992). Sanayi işletmelerinde Kurumsallaşma ve şirket kültürü, TOBB Yayın no, Genel:226, Ankara.

Alagöz, Ali, Muammer Zerenler ve Baki Yılmaz. (2006). “Konya ilinde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Muhasebe-Finans Bilişim Sistemleri Kullanımının Örgütsel Verimliliğe Etkileri Üzerine Bir Araştırma”; Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi; 6(12):273-291, 2006

Albayrak, Ali Sait., (2005). “Kanonik Korelasyon Analizi”, **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Editör: Ş. Kalaycı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

Altunışık R., Coşkun R., Bayraktaroğlu S., ve Yıldırım E., 2010, **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı**, Sakarya Yayıncılık, 6. Baskı, Sakarya.

Aysan, Mustafa.A.(2007). “Muhasebe ve Kurumsal Yönetim”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (35), ss.17-24.

Bagranoff, Nancy A, Mark G Simkin ve Carolyn Strand Norman (2005). **Core Concepts of Accounting Information Systems**, John Wiley & Sons, Inc.

Baykal, Adnan Nur (2002). Babalar, Oğullar ve Kızlar, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Bekçi, İsmail, Havva Alkan, H (2009). “Finansal Bilgi Sisteminin Hisse Senetlerine Yatırım Kararı Üzerine Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama”; Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi; Cilt:14; Sayı:3, 2009

Collier, Paul (2001). “The Power Of Accounting: A Field Study Of Local Financial Management In A Police Force.” *Management Accounting Researc*, 12, 465–486.

Çil, İbrahim, Bilgi Tabanlı İmalat Karar Destek Sistemleri ve Bir Uygulama, Türkiye Makine Mühendisleri Odası Endüstri Mühendisliği Dergisi, Cilt: 13 Sayı:1, 2002 (erişim tarihi: 15.04.2013-<http://arsiv.mmo.org.tr/pdf/11819.pdf>)

Demir, Halis ve Tarhan Okan (2009). “Motivasyon Üzerine Ulusal Kültür Etkisi”, Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi 11(1), 121-142.

Demir, Yusuf ve Dilek Coşkun (2009). “Finansal Bilgi Sisteminin İşletmelerin Yönetim Fonksiyonu Üzerine Etkisi: Aydın İli Örneği”; Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2/2, sf. 1-21

DiMaggio, Paul J ve Walter W. Powell (1991). *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. The University of Chicago Press, Chicago.

DiMaggio, Paul J ve Walter W. Powell (1983). “The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields.” *Am. Sociol. Rev.* 48, 147–160.

Dinç Engin ve Hasan Abdioğlu (2009). “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerinde Ampirik Bir Araştırma”, Balıkesir Üniversitesi, SBE Dergisi, 12(1), 157-184.

Dinç, Engin (2009). *KOBİ’lerin Kurumsallaşmasında Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkisine Yönelik Bir Araştırma*, Karadeniz ve Marmara Bölgeleri Karşılaştırması, Murathan Yayınevi, Trabzon

Dinçer, B., Dinçer, C. (2005); “Otel Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemleri ve Pazarlama Kararları”, *Review of Social Economic & Business Studies*, Vol. 5, N.6, pp:353-365

Doğan Selen (1998). “İşletmelerde Sürekliliğe Götüren Yol: Kurumsallaşma ve Önemi”, *Erciyes Üniversitesi, İİBF Dergisi*, Sayı 13, ss.143-167.

Greene, William H. (2003). **Econometric Analysis**, Fifty Edition, Prentice Hall, New Jersey.

Gujarati, Damodar (1995). **Basic Econometrics**, Third Edition, McGraw-Hill, New Jersey.

Gürol, Yonca, (2005), **Örgüt Teorisi Olarak Kurumsallaşma**, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul,

Hair, Joseph, Rolph Anderson, Ronald Tatham ve William Black, (1998), **Multivariate Data Analysis**, Prentice Hall, New Jersey.

Hatunoğlu, Zeynep ve Nadire Güneş (2012). *Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Muhasebe Bilgi Sistemine Etkisi*”, II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, 1-2 Ekim 2012

Johnson, Richard A. and Dean W. Wichern, (1992). **Multivariate Data Analysis**, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.

Karacaer, Semra ve Nurettin İbrahiboğlu (2003). “İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol ve Verimlilik İlişkisi ve Önemi”, H.Ü., İİBF Dergisi, Cilt 21, Sayı 1, ss.211-228.

Kendall, Maurice G., (1980). **Multivariate Analysis**. Charles Griffin & Company, London.

Keskin, Sıddık., Aşkın Kor ve Ensar Başpınar (2005). “Akkei Oğlaklarında Kesim Öncesi ve Kesim Sonrası Ölçülen Bazı Özellikler Arasındaki İlişi Yapısının Kanonik Korelasyon Analizi ile İrdelenmesi”, *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11(2), 154-159.

Lezki, şenay., Sinan Aydın, Özlem Oktal, Necdet Timur ve Saime Önce, S.(2012); *İşletme Bilgi Sistemleri*; T.C.Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2690, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1656, Eskişehir, 2012

Modell, Sven (2002). “Institutional perspectives on cost allocations: integration and extension.”, *Euro. Account. Rev.* 11, 653–679.

Oktay, E. ve ınar, H. (2002). “Avrupa Birliđi Ülkelerinin Bazı Sosyal ve Ekonomik Göstergeleri Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon Analizleri Yardımıyla Belirlenmesi”, *EKEV Akademi Dergisi*, 6(12), 11-31.

Ömürbek Vesile (2003). Kurumsal Kaynak Planlamasında Muhasebe Bilgi Sisteminin Rolü, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Isparta.

Örmeci, Ebru (2005). Kurumsallař Sürecindeki İşlemelerde İnsan Kaynakları Yönetiminin Önemi ve Yařana sorunlar üzerine bir Araştırma, YL Tezi, Marmara Üniversitesi, SB; İstanbul.

Özçomak, Suphi ve Ayhan Demirci (2010). “Afrika Birliđi Ülkelerinin Sosyal ve Ekonomik Göstergeleri Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon Analizi ile İncelenmesi”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (1),261-274.

Özdamar, Kazım (1999). **Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi-2**. Kaan Kitabevi. Eskişehir.

Parlakkaya, Raif., Abdullah Tekin (2002). “Tümleřik Bilgi Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi”, **I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi**, Kocaeli Üniv. İİBF, Kocaeli, s. 675-684

Quattrone, Paolo ve Trevor Hopper (2005). “A ‘time-space odyssey’: management control systems in two multinational organizations”, *Account. Organ. Soc.* 30 (7/8), 735–764.

Romney, B.Marshall ve P.John Steinbart, (2003). **Accounting Information System**, Ninth Edition, Prentice Hall, New Jersey.

Scapens, Robert .W., Mostofa Jazayeri (2003). “ERP systems and management accounting change: opportunities or impacts? A research note.”, *Euro. Account. Rev.* 12 (1), 201–233.

Sharma, Shobha (1996). **Applied Multivariate Techniques: Canonical Corelation**, 391-418. John Willey and Sons Inc., USA.

Sungur, Onur (2005). “Korelasyon Analizi”, **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Editör: Ş. Kalaycı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

Sürmeli, Fevzi (2007). **Muhasebe Bilgi Sistemi**, (Editör F. Sürmeli), Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1736, AÖF Yayın No: 895

Sürmeli, Fevzi (1996). **Muhasebe Bilgi Sistemi**, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No: 115

Sürmeli, Fevzi., (1978), “**Sistem Yaklaşımı Açısından Finansal Bilgi Sistemi ve Maliyet Muhasebesi Alt Sistemi Uygulamaları**”, Eskişehir İTİA Yayınları, No.198/128, Eskişehir.

Syeier, Lloyd (2006). Değişen Dünya ve Aile Şirketleri, ASOMEDYA Dergisi, Mart/Nisan, ss.11-12.

Şencan, Hüner (2005). **Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Şınga Mugan, Can ve Nazlı Akman (2000). “Bilgi Sistemleri, Teknolojileri ve Muhase Uygulamalarına ve Eğitimine Etkileri”, XIX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya.

Tabachnick, B., (1996), **Using Multivariate Statistics**, Harper Collins College Publishers, New York.

Tatlıdil, Hüseyin (1996). **Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz**, Cem Ofset, Ankara.

Tsameny, Mathew A., John Cullen a, Jos’e Mar’ia Gonz’alez Gonz’alez, (2006), “Changes in accounting and financial information system in a Spanish electricity company: A new institutional theory analysis”, *Management Accounting Research* 17 409–432

Varıcı, İdiris, (2007), Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsallaşma Üzerine Etkisi: Orta ve Doğu Karadenizdeki KOBİ'ler üzerine Bir Uygulama, YL Tezi, KTÜ/SBE, Trabzon.

Whitley, Richard (1999). "Firms, institutions and management control: the comparative analysis of coordination and control systems." Account. Organ. Soc. 24 (5-6), 507-524.

Yazıcı, Nusret (2010). "Bir Bilgi Sistemi Olarak Muhasebenin KOBİ'lerin Yönetim Kararlarına Etkisi: Erzurum Araştırması", Muhasebe ve Finansman Dergisi, s.202-213 (erişim tarihi: 18.04.2013) ; <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/109/15.pdf>)

Yılmaz, Hüseyin (1999) "**İşletmelerde Finans Karar Destek Sistemi**"; Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:1, Sayı: 1, s:52-66 (erişim tarihi: 19.04.2013) www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt1.sayi1/yilmaz%201.1.pdf

Xu, Hongjiang., Andy Koronios ve Noel Brown,(2002), "Managing Data Quality in Accounting Information System", IT Based Management, ANTONIO J.L.,(Edit), İdea Group Inc., s.280